

Милорад Комраков
МАСКЕ СУ БРЗО СПАЛЕ?!

(Да ли смо друштво које разуме само забране?)

Књига 2

Уредник
Зоран Колунџија

Милорад Комраков

МАСКЕ СУ БРЗО СПАЛЕ?!

(Да ли смо друштво које разуме само забране?)

Књига 2

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Све ће ошћићи и све ће њроћи, ошћићи ће све брије и њани-
ка, ојетѝ ће њушћевѝ њосћѝаћѝ равни, и врћѝовѝ ће ојетѝ бѝћѝи
ѝуни цвећа. Позовѝмо у ѝомоћ разум. Победѝмо болесћѝ силом
знања. И дане ѝеешкоѝ исћѝићѝа ѝреживѝмо као једна ѝородѝица!
Посћѝаћѝмо чѝсћѝићѝи и мудрићѝи, не ѝодлећѝи мраку и сћѝраку.
Уздѝићѝмо се духом и ѝосћѝаћѝмо ближи и бољѝи једни ѝрема
друћѝима.*

Александар Пушкин – 1827. године
из карантина у току епидемије колере

УВОД

Погодите која је најчешће изговорана реч у току 2020. године, широм наше планете? Вирус корона – наравно!

Када је све почело у кинеском граду Вухану, негде крајем 2019. године, сигуран сам да нико на свету није могао помислити да ће болест ковид 19 која настаје овим вирусом, харати свим континентима, осим Антарктика! Мали вирус, сићушни „убица“, за који научници још тачно нису открили где и када се појавио, изазвао је велике проблеме лекарима, епидемиолозима, научницима, привреди, индустрији, претио да значајно смањи број становника широм Земље.

Од почетка марта 2020. године појавио се и у Србији. Држава је реаговала ефикасно, неки ће рећи не и довољно брзо. Али успели смо да сачувамо многе животе што је највећа победа свих који су били укључени у борбу са непознатим непријатељем. Трка за респираторима, маскама, рукавицама, заштитном медицинском опремом, одједном је постала најважнија обавеза државе. Читав државни врх и припадници војске Србије и МУП–а Србије, укључио се у то коло спашавања од смрти! Добили смо и значајну помоћ из света, пре свега од НР Кине, Русије, и неких европских земаља, али смо се врло брзо оспособили да оно што је потребно за заштиту од вируса, производимо и сами. Проблем је, међутим што смо, чини се, карантин и ванредно стање врло брзо заборавили. Скинули смо маске, ретко је видети оне који их још увек носе, попут писца ових редова. Слушам лекаре, не због страха већ због чињенице да они сигурно више знају о ковиду 19 од мене! Али, не правим се паметан. Ни после више од три месеца од уки-

дања ванредног стања, вирус корона не посустаје. Подаци показују да последњих дана долази до пораста броја инфицираних новим вирусом, али стручњаци тврде да је ситуација под контролом и да су сада кључне мере заштите и одговорност.

Пре три месеца је у Србији проглашено ванредно стање са којим су уведене и мере заштите од вируса корона које су укључиле и забрану кретања, препоруку ношења маски, али и држање одстојања од два метра у односу на друге људе. Мере су и даље на снази, али да ли их се придржавамо?

„Коронасмор“ односно пандемијски замор, како се званично зове, јесте појава да људи који су се стриктно придржавали ванредних мера и савета лекара, одустају од њих.

Ово је шест сигурних знакова подлегања замору.

Не носимо маску

Једна од првих препорука које смо добили од епидемиолога била је ношење маске када излазимо из куће, идемо у продавнице и одлазимо на посао. Иако је та препорука и даље на снази, све мање људи носи маске, чак и у јавном превозу, где су маске обавезне.

Поново се рукујемо, грлимо, љубимо...

Када је уведено ванредно стање, препоручено је да избегавамо руковање и блиске контакте како не бисмо дошли у ризик да се заразимо. Непосредно по укидању рестриктивних мера многи су се уздржавали од руковања и грљења, али после више од месец дана откако је ванредно стање укинато, већина људи се поздравља као и пре пандемије.

Не држимо одстојање од два метра

Светска здравствена организација је као једну од важних препорука навела држање дистанце од других људи.

Током трајања ванредног стања, у продавницама смо најчешће налазили на подне налепнице које нас подсећају да током чекања у реду држимо одстојање од два метра. Упркос томе што те налепнице и даље стоје у супермаркетима, већина људи у редовима стоји као раније, без великог одстојања.

Престали смо са појачаном хигијеном руку

Основна препорука епидемиолога по избијању пандемије била је појачана хигијена руку, односно што чешће прање руку топлом водом и сапуном најмање 20 секунди. Иако се од укидања ванредног стања више крећемо и користимо јавни превоз, чини се као да смо на ову препоруку заборавили и да руке перемо као и пре. А можда и мање.

Заборављамо да дезинфикујемо обућу

За време ванредног стања ретко смо излазили из куће. Међутим, кад год смо се враћали из продавнице, изували смо се испред врата и чистили обућу како бисмо избегли ризик да вирус унесемо у кућу. Ванредно стање је укинуто и због интензивнијег кретања повећала се могућност да ципелама „покупимо“ вирус успут. Упркос томе, када се после напорног дана на послу или дружења са пријатељима у кафићу вратимо кући, заборављамо да дезинфикујемо патике или ципеле које смо носили цео дан.

Не пратимо информације о новим случајевима заразе

Током ванредног стања конференција за новинаре у 15 часова на којој су објављивани подаци о броју заражених и преминулих биле су најважнија вест сваког дана. Откако су конференције укинуте, мање нас занимају подаци о новозараженима и смртним случајевима и поред нотификација које нам свакодневно стижу на телефоне. Рекло би се да смо о свему спремни да слушамо осим о вирусу корона.

Ковид пандемија покорила је цео свет, али неке информације које су стручњаци износили о вирусу испоставиле су се као нетачне, а до данас нисмо добили одговор на њих, пише А.М. у тексту у *Вечерњим новостима* 29. маја 2020. године. За вирус корона се све чешће каже да је више економска него здравствена пошаст. Томе су, донекле, допринеле и контрадикторне информације медицинских стручњака који су давали збуњујуће податке који су се испоставили као нетачни.

1. Људи не могу да пренесу вирус на животиње

Прво је речено да је вирус пренео слепи миш, а онда су научници децидирано тврдили да људи не могу заразу да пренесу на животиње. Када је откривено да су неки власници заразили своје мачке и тигрове, научници су одмах „објаснили“ да је вирус мутирао и поново је почела трансмисија на животиње!

2. Млади и здрави су отпорни

На почетку су научници тврдили да су млади и здрави људи заштићени, јер вирус напада оне са лошим имунитетом и вишком килограма. Испоставило се да то уопште није тачно, јер су до респиратора стизали и људи који су се активно бавили спортом, водили рачуна о храни и редовно контролисали здравље.

3. Тест каже „негативан“, а човек „позитиван“

Свакодневно се у свакој земљи раде хиљаде PCR тестова, а показали су се као непоуздани. Тачније, многима су ови брзи тестови показали да су „негативни“, а после три дана су примљени у болницу као „позитивни“.

4. Који је лек за корону?

Прво су људе без симптома слали у кућну изолацију, а онда су људе лечили хлорокином, док су некима давали антибиотике и оздравили су. Још је већа енигма како могу они који су имали ковид поново да га добију.

5. Како се преноси?

Стручњаци и даље инсистирају да људи у затвореном простору носе маске и рукавице, а казали су да се преноси капљичним путем. Прво су рекли да се редовно перу руке, а онда су почели свима да траже да носе рукавице. У Америци је утврђено да је вирусом заражен човек који месецима није имао никакав контакт са људима.

Вирус корона у Србији слаби, а стручњаци тврде да постепено излазимо из епидемије. У Србији су од почетка епидемије до краја јуна 2020. године забележена 12.894 случаја заразе, а 261 особа је умрла. До сада је тестирано преко 340.000 људи – пише *Џиуџињик* 31. маја 2020. године а преносе Новости онлајн.

Епидемиолог Предраг Кон је напоменуо да ће се мере мењати у складу са епидемиолошком ситуацијом и да неће бити неопходне када вирус више не буде циркулисао.

– Докле год је вирус у циркулацији има смисла водити рачуна о дистанци, која, евентуално, може да буде мања, јер долазе топлији дани. Говорили смо о дистанци од два метра, која је потпуно безбедна, а ако је мања од тога, треба ставити маску. То су основне мере – истакао је Кон и додао да је ношење маске на радним местима на којима није могуће обезбедити физичку дистанцу најлакше решење. Он је напоменуо да предузећа треба да поставе дезо–баријере и дезинфекциона средства, као и да се кетеринг не препоручује. Према његовим речима, фирме ће саме правити планове за спровођење мера, али њихово непоштовање се неће кажњавати, осим у случају да се велики број људи зарази и тиме се епидемиолошка ситуација промени.

– Опасно је да човек, који уопште не зна да је инфициран, дође до осетљиве особе која, нажалост, може да добије озбиљну форму болести и поред тога што ће ускоро престати да се бележе и смртни исходи – објаснио је Кон.

По његовом мишљењу, маске и рукавице се више неће носити у јулу, а можда чак и у јуну. Ипак, о крају епидемије још нема речи. Како је рекао, епидемиолошка ситуација добрим делом зависи и од онога што се дешава на јужној хемисфери, где је почело преношење вируса из једне земље у другу.

Епидемиолог др Предраг Кон. Фото: Танјуг

– Свака та земља мора да издржи свој период епидемије, а тада ће тачно доћи време да се вирус врати на северну хемисферу. Ми не можемо ништа друго него да пратимо ситуацију, јер је ово прва сезона овог вируса, прва година, па ћемо видети да ли ће опстати и да ли имамо сезонску болест – објашњава Кон.

Поменути епидемиолог постао је познат јавности по својим изјавама али и текстовима на твитеру где је „слао

поруке“ које су „иритирале“ део становништва. Твитераши су писали да се додворава председнику Србије, замерали су му да је „умешан у аферу са вакцинама од пре неколико година“, и да више не могу да слушају његове „претње“. Кон је то трпео али је имао и „испада“ на твитеру који су могли да најаве његово повлачење из Кризног штаба. Председник Србије стао је у заштиту Кона, и као човека и као професионалца. Био је то разлог да овај лекар остане у тиму који мора да свлада вирус корона у Србији.

Епидемиолог др Бранислав Тиодоровић каже да не стоји критика да у почетку нису знали шта раде. Постоји светска доктрина о томе како се спречавају и сузбијају епидемија и пандемија, нагласио је у Јутарњем програму РТС–а у разговору са Јеленом Мариновић 1. јуна 2020. године.

– Оно што је речено да нисмо знали у почетку шта радимо свакако не стоји – рекао је Тиодоровић.

Подсећа да и у затвореном простору треба носити маску, као и у ресторану или кафићу. Пожељно је носити ру-

Епидемиолог др Бранислав Тиодоровић. Фото: Printscreen/PTC

кавице када се ради у великој фирми, иде на пијацу или у радњу. Не сме се заборавити ни на праће руку.

Кризни штаб донео је 5. јуна 2020. године одлуку да се убудуће омогући окупљање грађана на отвореном простору, без ограничавања броја људи. Кризни штаб је дао препоруку Влади Србије да се заштитне маске користе само у јавном превозу рекла је члан Кризног штаба, епидемиолог Дарија Кисић–Тепавчевић. Она је нагласила да се на отвореном простору мора примењивати превентивна мера физичке дистанце – **удаљеност од најмање једног метра.**

– Што се тиче затвореног простора максималан број биће 500 особа, уместо 100 колико је било дозвољено – рекла је Кисић. Препорука је да пацијенти код којих је тестом потврђено присуство вируса, а који немају никакве симптоме, убудуће иду у кућну изолацију. Како је рекла, кућна изолација траје 14 дана, уз здравствени надзор. – Њихово стање ће се стално пратити. Уколико након 14 дана нема симптома, поново се ради тетсирање, и ако тест буде негативан, сматра се да је та особа оздравила – рекла је Кисић–Тепавчевић, преноси Танјуг.

У појединим земљама забележен је пораст броја случајева вируса корона након ублажавања мера, што показује да пандемија није готова, упозорила је Светска здравствена организација. Портпаролка СЗО Маргарет Харис наводи да се број оболелих повећава широм света.

– Видели смо пораст броја случајева широм света, не само у Европи. Када се мере затварања ублаже, попусти социјално дистанцирање, људи мисле да је све готово – рекла је Харисова на брифингу у Женеви, преноси *Ројтерс*. Упозорила је да није готово, и да неће бити готово док вирус не буде искорењен свуда у свету.

СЗО је изменила препоруку у вези са ношењем маски током пандемије. Саветују се маске од тканине, уместо ме-

дицинских и треба их носити и на јавним местима. –јавља Ројтерс а преноси Танјуг 6. јуна 2020. године. Основна препорука грађанима, како би се спречило ширење вируса корона, је да се носе маске, нарочито у затвореном простору. СЗО наводи да широка употреба маски и остали начини покривања уста и носа засад нема научне основе. Међутим, истиче се да је довољан разлог за промену досадашњег упутства, према којем су маске носили они са симптомима и здравствени радници, то што све више земаља препоручује ношење маски и одржање физичке дистанце. СЗО препоручује да немедицинске маске носе сви који се крећу по радњама, који иду на посао, школу, на верску службу или присуствују великим окупљањима, или пак користе јавни превоз. Такође, препоручује се да се маске носе и у избегличким камповима. Како се медицински радници не би суочавали са несташицама медицинских маски, СЗО препоручује да такве маске носе само здравствени радници и ризичне групе становништва. Сви остали би требало да носе маске од тканине. Маска треба да буде од материјала који ће спречити продирање капљица, али и омогућити да се кроз њу лако дише. Треба избегавати растегљиве материјале, јер би они временом могли да пропусте капљице. Препоручљиво је да маска буде од материјала који може да се пере на 60 степени или више. Маска треба да се састоји из најмање три слоја: унутрашњи који је упијајући, слоја који дотиче наша уста и синтетичког спољног дела који тешко упија воду. Маску треба често прати и не сме се делити.

Почетне хипотезе о утицају климе на ширење вируса корона су се обистиниле. Студија спроведена у Сиднеју током првог таласа епидемије у овој земљи открила је повезаност између ниже влажности и повећаног броја случајева, пише *Телеграф* 7. јуна 2020. године. Конкретно,

истраживачи су открили да смањење влаге за само 1 одсто може увећати број случајева оболелих од ковида 19 за чак 6 одсто. Студија коју су предводили проф. др Мајкл Вард са Универзитета у Сиднеју и још два лекара са Универзитета у Шангају, прва је студија која је темељно проучавала однос климе и кковида 19 на јужној хемисфери. И претходна истраживања су открила везу између климе и случајева заражених у Хонг Конгу и Кини, али тек ова из Сиднеја је први пут осим температуре, истакла да је важан фактор и влажност ваздуха. Проф. др Вард истиче да постоје биолошки разлози због којих влага утиче на пренос короне.

– Када је влага нижа, ваздух је сувљи и капљице су мање. Када кијате и кашљете, мање заразне капљице могу дуже остати у ваздуху. То повећава ризик када сте у контакту са другим људима. Када је ваздух влажан, а капљице су веће и теже, онда оне брже падају и тако се смањује ризик од заразе – закључио је.

Најбезбеднија држава у плану заштите од пандемије вируса короне је Швајцарска, док је најопаснији Јужни Судан. Међутим, оно што је интересантно, балканске државе: Србија, Црна Гора, Хрватска и Словенија, по овом параметру, налазе се испред светских сила – Русије и Америке, наводи „Форбс“, 7. јуна 2020. године. Подаци се базирају на 130 квалитативних и квантитативних параметара, као и на више од 11.000 информација у категоријама као што су ефикасност карантина, мониторинг и откривање заражених, стабилност здравственог система и ефикасност владе.

Оно што је интересантно, после неколико месеци пандемије, рејтинг држава у плану епидемиолошке безбедности потпуно се променио у односу на почетак. Првобитно су највиша места заузимале државе које могу муњевито да реагују на кризне ситуације. Међутим, сада су та места заузеле државе са најстабилнијом економијом. Прва мес-

та су заузеле Швајцарска и Немачка, због јаке економије и обазривости приликом слабљења мера. Треће место је припало Израелу, четврто Сингапуру, пето Јапану, шесто Аустрији, седмо Кини. САД се налазе на 58 месту, а Русија на 61 месту. У овом тренутку, ако је веровати извештају, најопаснији региони су државе Африке, јужно од Сахаре, Јужна Америка, као и неке блискоисточне земље и државе Пацифика.

У тренутку писања ових редова, вирус корона у Србији још није побеђен.

Свет и даље броји мртве!

Почетком децембра 2020. године, број заражених вирусом корона у свету премашио је бројку од 71 милион људи објавио је сајт Ворлдметерс. Преминуло је више од 1,6 милиона особа. Од ковида 19 опоравило се преко 50 милиона људи. Највише заражених и преминулих је у САД, по броју заражених следе Индија, Бразил и Русија а пораст броја оболелих бележе и земље Централне и Јужне Америке. У Кини су се појавили нови заражени. У тој земљи потврђено је 86.976 случајева, а 4.634 особе су преминуле, известио је *Ројтерс*.

Сједињене Америчке Државе су, децембра 2020. године, земља са највећим бројем заражених и преминулих од ковида 19. Инфицирано је више од 16,5 милиона људи, а до сада је умрло преко 303.000! Од последица ковида 19 у САД опоравило се више од 7 милиона људи. Од европских земаља најтежа ситуација је у Русији, Француској са више од 2 милиона заражених, затим Шпанији, Великој Британији, Италији, Немачкој, Пољској са више од милион оболелих...

У региону, највећи број оболелих бележи Румунија, док Црна Гора, Хрватска, Северна Македонија, Босна и Херцеговина...

говина, Словенија и даље имају, свакодневно, заражених и умрлих. Фарска Острва немају оболелих, Нови Зеланд је стигао до нуле, али су се, средином јуна, поново појавили заражени.

Шта смо све научили о коронавирусу шест месеци од како се појавио?

Заменица директора Института „Батут“ Дарија Кисић–Тепавчевић рекла је за РТС 8. јуна 2020. године да је епидемиолошка ситуација у Србији стабилна, али да морамо бити свесни да је коронавирус још ту.

На питање да ли са сигурношћу можемо да кажемо да је ковид 19 потекао са пијаце у Вухану и да га је пренео слепи миш, докторка Кисић–Тепавчевић каже да то не може са сигурношћу да се тврди. До сада ниједно истраживање није показало да је храна пут преношења вируса корона, иако се на почетку размишљало о томе, имајући у виду да он припада цревним вирусима.

– Међутим та хипотеза није потврђена, значи храна као пут преношења – не стоји – каже докторка Кисић. – Велика је вероватноћа да се тамо десила експозиција. Да ли је у питању нека храна, то сада не знамо, да ли је у питању вирус који се са животиње пренео на човека, то је већа вероватноћа, мада ниједна студија није оповргла ту хипотезу, али да ли можемо са сигурношћу да кажемо – не, не можемо – рекла је докторка Кисић–Тепавчевић. Према њеним речима савремени човек захтева неки чаробни штапић, а многи не могу да прихвате да мере које су баналне, као што су прање руку и физичка дистанца, спашавају живот. Докторка Кисић–Тепавчевић очекује да ће се нови талас појавити и на јесен, на шта указује његова велика учесталост на јужној хемисфери и опстанак на високим температурама.

– Само треба спремни да га дочекамо, да сва сазнања која смо стекли у претходном периоду применимо, и не треба то да гледамо са неким страхом и паником – рекла је докторка. Ипак, све наде полажу се у вакцине. На питање да ли би примили вакцину, и докторка Кисић и доктор Самарџић су одговорили потврдно.

– У Србији је у току студија која ће тестирањем 7.000 породица, са око 17.000 чланова, дати поузданију слику. У оквиру овог пројекта тестирање је добровољно и бесплатно, док серолошко тестирање на лични захтев кошта 1.200 динара. Постоје две врсте антитела – ИгМ која указују на постојање акутне инфекције, и ИгГ – показатељ прележане болести. Докторка Верица Јовановић, в.д. директора Института „Батут“, каже да је тест на антитела најбоље радити између 7. и 14. дана од контакта са ковид-позитивном особом.

За колективни имунитет потребно је да најмање 60 одсто популације има антитела, али тек 70 до 80 одсто заправо обезбеђује висок колективни ниво заштите. Али, изгледа да је уздање у колективни имунитет прецењено. Јер, и у Шведској, која се у епидемији, бар на почетку, одлучила за модел „имунитета крда“, а не за сузбијање вируса мерама, према првим подацима, само седам одсто становништва има антитела на корону.

Епидемиолози широм Србије муку муче да намоле грађане да учествују у националној студији провере колективног имунитета на вирус корона, пише *Курир* 13. јуна 2020. године. Тако је од почетка маја, кад је започета национална студија, досад тестирано тек око 1.000 људи иако је планирано да се за два месеца тестира 17.000 грађана. Разлог за овако слаб одзив, како наводе епидемиолози, јесте незаинтересованост грађана, али и страх да ће се приликом тестирања заразити короном!

Националну студију спроводи Медицински факултет у Београду под вођством проф. др Татјане Пекмезовић, која за *Курир* објашњава да је планирано да се случајним избором телефоном позове 17.000 грађана на добровољно тестирање антитета на коронавирус, али да су досад успели да тестирају само њих близу 1.000.

Председник Србије Александар Вучић говорио је 29. маја 2020. године у Београду на међународној конференцији „Свет после вируса корона“. Како је навео цело човечанство је суочено са епидемијом и питање је како ће изгледати свет по окончању пандемије. Пред нама су изазови какве човечанство није видело.

– Почећу од прве ствари – како изгледа свет и да ли се нешто применило у претходних 6 месеци. Тих 6 месеци донели су драстичне и драматичне промене у свету геополитике. Пре свега ако сагледате утицај који је криза поводом вируса корона имала на економије највећих земаља увидећете велику снагу са којом из пандемије излазе две силе – Немачка и Кина – каже Вучић. Објаснио је да је Немачка доминантна апсолутно у Европи током епидемије. Кина је прва успела да се избори са епидемијом и показала је жељу да настави оно што је била америчка позиција претходних 70 година а то је глобализација. – Успела је да покаже и ту дозу солидарности коју други нису успели да покажу – каже Вучић. Додао је да Америка бележи велике жрве и економске тешкоће због пандемије, али да ће се она опоравити. – Ми као мала земља смо у неупоредиво великом проблему – каже Вучић. Извињавам се што ове ствари говорим први у Европи. Ти исти који су ме оптуживали, данас ме подржавају. Оно што приличи Јупитеру, не приличи волу. Сувише смо мали, сувише сам неважан када треба да говорим истину, када треба да то раде они много већи. У светским оквирима се догађа још нешто што је важно, а